HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

סדין. ה] פסתן: **כ"ש פוטרין.** מן הגילים דלא דרשינן סמוכין למשרי כלאים בציצית. הלא דנקט לשון פטור וחיוב ולא נקט לשון אוסרין ומתירין משום לגילים חובה הוא לגבד ולפילו אינו לובשה ואיסור והיתר נמי בהא תליא ז] וכיון דלב"ש פטור הוי להו כלאים שלא במקום מצוה ועובר עליהם משום כלאים ולב"ה דמחייבי ליה בציצית ז] דדרשינן (יבמות ד.) סמוכין ואין כאן משום כלאים ומותר לגובשן. ובטלית של צמר נמי לב"ש אסור לעשות בה לבן של פסתן ותכלת של צמר אלא הלבן והתכלת של צמר ולב"ה מותר והאי דנקט פלוגתייהו בסדין משום דפסיקא ליה מילתיה דאין בו ציצית בלא כלאים שעיקר מצות ציצית תכלת כתיבא ביה ותכלת עמרא הוא: **אינו אלא מן המסתיין.** מתמה אם כל הראוין שאומר כלאים הוא לבוש. אדבית הלל פליג רבי אליעזר: **אמר רבי אם כן.** דהלכה כב"ש למה אסרוה בירושלים: **לפי שאין בקיאין.** לדרוש סמוכין דכלאים בציצית מותר ואתו למישרי כלאים בכל מקום. ואי קשיא כיון דמדאורייתא חייב היכי מצו רבנן לעקור דבר מן התורה ולמיפטריה מציצית משום גזירה ח] ט)(היא) הא אותיבנא ביבמות בפרק האשה רבה (דף נ.): ומשניין דכל דבר שאמרו לך בית דין שב ואל תעשה מצות עשה זו שבתורה ורצו עשה לדבריהם אין זה עוקר דבר מן התורה דממילא מיעקר ולא איהו עקר לה בידים: ל"א **רבי אליעזר.** אדב"ש פליג דאמרי סדין פטור אלמא דאי רמי ט] ציצית הוה בלאים והלא המטיל כו' תימה הוא דאיכא אבל איסורא ליכא אמר רבי א"כ דליכא איסורא מפני מה אסרוה ב"ש לפי שאין בני אדם בקיאין בכלאים בציצית מותר ואתי למישרי כלאים שלא במקום מצוה: **ונפרסמה למילתיה.** דכלאים בציצית מותר: **כל שכן דמסתמי עלוון.** דאמרי אנשים הגוים כאלו לובשים כלאים: **גזירה משום קלא אילן.** נצע היא שדומה לתכלת ואי שרית של תכלת בסדין אתי למירמי למר צבוע בקלא אילן והוי כלאים שלא במקום מצוה. וקפריך מאי איכפת לן אי רמי קלא אילן לא יהא האי קלא אילן אלא לבן בעלמא כלומר למר לבן י] האמרן לעיל אין לו תכלת מטיל לבן ומשני כיון דאפשר במינו כיון(ד) יא] דלשם לבן (אי) איפשר לתת חוטי פסתן לא רמינן לבן דלמר בסדין: **כדריש לקיש.** כלומר (ט) יב] הרי לבן גמור לא מצי יג] להטילן לשום ציצית משום דהוי כלאים בציצית הואיל ואפשר יד] להטילן במינו אבל תכלת דלמר אפשר במינו דכל תכלת למר הוא (כ) רמינן אי לאו משום גזירה דקלא אילן: **לקיים אם אינן.** כגון לבן דפסתן בסדין מקיים(ג) עשה דציצית בז] ו)ודחקה לאו דכלאים: **וליבדקיה.** לכל היורות שנובעין בהן ציצית בז] או אותן מוכרי תכלת דלא יז] ליהוו קלא אילן: **גזירה משום טעימה.** אי מגרכינן לכל הקוניים לבדוק היורות אתי לשפוך הנסיון יח] בכל היורות ואמרי' לקמן (דף מב:) בשמעתין יט] אם שם הנסיון ביורה פסלה לכל היורה: **טעימה.** נסיון: **וליכתביה אדיסקי.** יכתבו איגרת ושלחו לגולה הלכות טעימה כדמפרש לקמיה [שם] ליטול מלא קליפת ביצה ביורה ויצבע הנסיון בתוך הקליפה: **ואדיסקי ליקוס וליסמוך.** כלומר דלא חשיבא להו לאיתויי הנך אגרות ועבדי עלייהו: ל"א **וליבדקיה.** ניתקן רבנן שלא יקח אדם תכלת אלא אם כן בדקה דהא אפשר לבדקה כדלקמן (שם) שמבדיל גילא ושבלילתא: ה"ג **אלא** ב] **משום טעימה.** פעמים שימכרו בא] לתכלת של נסיון שנצבע נגעות בו את היורה ואמרי' לקמן (שם) טעמה פסולה ואהא מילתא ליכא למיקם בבדיקה והוה ליה כלאים שלא במקום מצוה: **וליכתביה** בב] ו)(הא) אדיסקא. ה)לשלוח באותן המקומות שנובעין בהן תכלת הוו יודעין שהטעימה פסולה ומאחר שיהו הנובעין יודעין בדבר נסמוך עליהן והכא ליכא למימר לידרשיה בפרקא לפי שנובעין תכלת הרבה בכרכין ובכפרים שאין שומעין דרשה שלנו וגם במקומות רחוקים:

וליבדקיה. פי' בקונטרס שתי לשונות לשון אחד ליבדוק כל יורות הנובעים ומשני משום טעימה דהוי שלא לשמו והכי נמי הוה מצי למימר שמא שלא לשמו עבד כוליא ל"א ועיקר וליבדקיה כדאיתא לקמן דמייתי גילתא ושבלילתא ובדקינן ליה לציצית אי תכלת הוא או קלא אילן ומשני משום טעימה שמא ציצית זה נעשה מן המר שטעם בו וזה אי אפשר בבדיקה: שמא

סדין בציצית בית שמאי פוטרין. פירש בקונטרס דלא דרשינן סמוכין ולא איסתרי כלל כלאים בציצית והא דנקט לשון פטור וחיוב ויתכן ויומר לשון איסור משום דקסבר חובת טלית ואיסור והיתר נמי בהא תליא והא"ה נמי בטלית של צמר שלא יפטרו בו חוטי פסתן ומילתא דפסיקא נקט דכל סדין מפסתן ואי אפשר בו בלא כלאים שעיקר מצות ציצית תכלת ותכלת עמרא הוא משמע מתוך פירוש הקונטרס לציצית ט) כלאים הוא דאסרינן וכן פירש בתשובה וכן [כתב] רבינו יצחק בר' יהודה וקשה דהא אמרינן בריש יבמות (דף ל.) אפילו מאן דלא דרש סמוכין בעלמא בתשובה תורה דרש ו"ל דאיכא חד תנא בגזיר (דף נח.) דמפיק מרשאו דעשה דוחה לא תעשה ולמר ופשתים לבדרבא ובית שמאי סבירא להו בההוא תנא וסבירא להו כרבי יהודה דלא דרש סמוכין אלא היכא דמוכח או מופנה ואע"ג דעשה דוחה לא תעשה לא שרי ציצית כלאים דהא אפשר לקיים שניהם ועיקר מצות תכלת לא יהא אלא בלמר אי נמי לאשמעינן קשר י) דלעיל לא ידעינן אלא מדאיסתרי כלאים בציצית ומיהו לא יתכן למימר בג] לפי מה כ) שפירש למעלה גבי קשר העליון מיהו גם אההוא תנא דגזיר פר"ת דסמיך אגדילים דמרשאו לא אלא מפיק דלאיתא ביבמות ומו דבסדר רב עמרם פסיק כב"ש בהא ואתן ג) פשיטא דלפירוש הקונטרס קיים לן כב"ה דלמוכח בכל דוכתי ולפי' הקונטרס צ"ל דאין הלכה אלא כתנאי דבסמוך וכדמפרש ומשום גזירה וציצית ממינו שרי לכולי עלמא ולריך לתחוק הא דשרא רבי זירא לסדיניה היינו ציצית תכלת ומלאכת נמי (לקמן דף מא.) דאמר לרב קטינא סדינא בקיינוא ציצית מה תהא עליה מציצית מן המובחר קא מקפיד ותו קשה לפירוש הקונטרס דפלוגתא דאמוראי הוא מ) אי ציצית חוטא גברא או חוטא טלית בד] (שם ג) דף מב) חוטא גברא מדמבריכנן לתעטף ומדב"ש נמטע לב"ה דחוטא טלית הוי לכך פי' ר"ת דמדאורייתא ב"ש נמי חייבי מחייבי ולא פטרי אלא משום הני טעמי דמפרש בשמעתין ואפילו ממינו נמי פטרי ליה דלמא אתי למיעבד תכלת והלכך שייך שפיר לשון פטור ועוד יש לומר לפי' הקונט' דב"ש אף במינן פטרי דסברי לה כרבי דאמר (לעיל דף לח.) התכלת מעכבת הלבן והשתא ניחא הא מ) דנקט סדין דווקא ומיהו מימה מ) דהשתא כיון דלא איפשר נחתי עשה לגא תעשה:

אמר רבי אליעזר ברבי צדוק. בקונטרס פי' שני לשונות מ) ולשון שני שפי' דקאי אב"ש דפטרי והלא אין בו רק תמיה ורבי נמי קאי אב"ש אם כן למה אסרוה ב"ש וזהו כפי' ר"ת שלמעלה דטעמא דב"ש משום גזירה היא אבל לפי' הקונט' שלמעלה לא יתכן דניקו אב"ש והיה יכול לפרש א"כ למה אסרו העולם וטעמא דנפשיה קאמר ולא קיים ליה כב"ש ועוד פי' דרבי אליעזר אב"ה מהדר דמחייבי ליה והלא בני ירושלים יתמהו עליו ואמר רבי ל"כ למה אסרוה דפשיטא כב"ש לא קי"ל ולמה נ) מתמיהין: **והלכה** כדברי ב"ה. י"ש גורסין אי איכא ציצית ומתקו ר"ת כמו שאפשרם לקמן: **לא יהא אלא לבן.** אע"ג דאליבא דרבי קיימי ש"ל (לעיל דף לח.) התכלת מעכבת את הלבן מיהו רבי לאו טעמא דנפשיה קאמר אלא מהדר אבני ירושלים כדפרישית: **כיון** דאפשר במינו. לעיל (דף לט:) בה] דמסיקנא דחוטי פסתן פוטרין בשל צמר היינו בהני תכלת דמיגו דתכלת ק) פטור בשל פסתן לבן נמי פטר ואע"ג דאפשר במינו והאי דפשיטא ליה טפי דחוטי צמר פוטרין בשל פסתן היינו משום דבלאו הכי איכא כלאים אי נמי מדאורייתא (דרחמנא) שרייה ורבנן הוא דגזור דכיון דאפשר לקיים שניהם אבל מדאורייתא שרי דכלאים ממש אותר אבל ציצית ולאו משום דמיה והא דמסקינן לעיל דפוטר היינו מדאורייתא אי נמי מסקנא כי קיימא הכי:

יז א ממי' פ"ג מהכלות ציצית הלכה ו סמנ עשין כו טוס"ע ס"ש מ' ט סעיף ו: ב [ממי' אסז]:

מוסף רש"י

סדין בציצית ב"ש פוטרין. ואע"ג לציצית תוכה הוא כבל מלאיתות שיש לו לאסר ואפילו מונחים בקופסא, הני דפסתן פטורין משום דכלאים לא שרא דחמנא דלא דרשי סמוכין ובי"ה מחייביין. דדרשי סמוכין [שבת כה:]. **אם אתה יכול לקיים את שניהם.** כגון גדילים מעשה לך לא אלבש שעטנז, דלטלית של צמר ציצית של צמר ולטלית של פשתן ציצית של פשתן (זיר נח.). **ואם לאו.** אם אי אתה יכול לקיים את שניהם כגון מילה בלערעה (שם).

רבינו גרשום

סדין של פשתים בציצית בית שמאי פוטרין. לפי שתכלת צמר הוא והוי כלאים: וב"ה מחייבין. דדחמנא שריה ומשו"ה נקט לשון פטור וחיוב דכל בגד שיש לו ד' כנפים חייב בציצית: א"ר אלעזר ב"ר צדוק האיך בית שמאי פוטרין והלא כל המטיל תכלת לסדינו בירושלים אינו אלא מן המתמיהין (אבל) שתמיהין עליו בני אדם אותן שאין יודעין שמותר. תמיהא איכא איסורא ליכא: אמר ר' א"כ שאינה אסורה בציצית למה אסרוה חכמים לפי שאין בקיאין. מפני בני אדם שאינן בקיאין בהלכות ציצית ולא ידעי דשרי להכי אסרו בירושלים משום דהוה רוב עם ולא בקיאי לישנא אחרינא אמאי מחייבי ב"ה והלא כל המטיל אינו אלא מן המתמיהין שתמיהין עליו בני אדם מפני מה הטיל והלא אינו חייב בציצית. אמר ר' (יוסי) א"ב הואיל וב"ה מחייבין למה אסרוה חכמים והלשון הראשון הוא עיקר: ולרמו בי עשרה תכלת לסדינין וליפקו לשוקא ונפרסמא למילתא לאותן שאינן בקיאין דמותר ס"ש דתמהמי כי חזו בי עשרה בסדיניהון ומשום הכי אסורה: ולדרוש בפרקא בדרשא בבית הכנסת דשרי לשוויי תכלת בסדין ולא ליתמהו: גזירה דלמא אתו למירמא קלא אילן צמר שצבוע בקלא אילן שרומה לתכלת וההוא לא הוי מצוה וחייב משום כלאים הילכך אסורה: ואמאי אסרוה מפני כך לא יהיה אותו קלא אילן אלא כלבן כלומר אם אינו חשוב כתכלת נדוננו כלבן ולימא דשרי: כיון דאפשר מינן כלומר ה) כיון שמטיל הכנף והוא עיקר מצותן של ציצית הילכך לא נדוננו כלבן של צמר הקלא אילן להתירה דאפי' לבן של צמר אין עיקר מצותה: אם אתה יכול לקיים את שניהם עשה דציצית ולאו דלא תלבש שעטנז כגון הכא דמצי לקיים שניהם דיכול למירמי ביה חוטי פשתן והלכך אסורה גזירה משום קלא אילן: ואמאי אסרוה משום קלא אילן ולובדקה. כלומר

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כדרים לקיים לגומר לבן וכו': (ב) **בא**"ד לגומר לבן וכו': (ג) דלבא ולירמו: (ד) תעשה ולובדקה: (ה) סדין של פשתן: (ו) תליא דכיון דלב"ש: (ז) בציצית דדרשי: (ח) תיבה היא נמחק: (ט) דמי ביה ציצית: (י) צמר לבן הא אמרינן: (יא) כיון דלשל לבן אפשר: (יב) כולהו אפי' הני לבן: (יג) להטילו: (יד) להטיל במינו אבל תכלת דצמר דאי אפשר בסדין: (טו) דציצית ולאו דכלאים הס"ד ומה"ד ואם לאו כגון תכלת דאי אפשר בשל פשתן יבא עשה דציצית ודחקה: (טז) תיבות או אותן נמחק: (יז) דלא להרי: (יח) הנסיון בתוך היורה: (יט) בשמעתין טעימה אם: (כ) אלא גזירה משום: (כא) שימכרו לו תכלת: (כב) תיבה הא נמחק: (כג) למימר א) כמו תיבה לפי נמחק: (כד) שלת ולפירושו משמע דהך בריתא סבירא לה דכלי קופסא חייבת בציצית וא"כ תיקשי מינה למ"ד כלי קופסא פטורין ועוד דבסדר רב עמרם פסק כב"ש היאך אפשר לפסוק כמאן דלא דרש סמוכין הא איכא כמה גופי תורה דמסמוכין אתי ועוד פרש"י בתשובה דאע"ג דב"ש פוטרין סדין בציצית היינו דוקא תכלת דהוי כלאים אבל מינו מיהו צריך למשדי ביה ותימה אמאי דאמר לקמן דמלאכא כו' ואי כתשובת רש"י אמאי קאמר בציצית מה תהא עליה הא נוכל לקיים במינה וי"ל דעיקר בציצית של תכלת היא ואעיקר מצוה מן המובחר קפיד וכן ההיא דפ' במה מדליקין דף כ"ה ע"ב דאמר כך היה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי כו' עד היו מחבין ממנו כנפי כסותן ואם היה להם ציצית של מינם למה היו מחבאין אלא לפי שלא היה להם תכלת דעיקר מצות ציצית בכך ור"ת פירש סדין בציצית ב"ש פוטרין מדרבנן ומשום הני טעמא דמפרש לקמן גזירה משום קלא אילן כו' ותנא פוטרים ולא אוסרין לפי שאפי' הטיל בהן מינן פוטרים ור"א אב"ש פליגי דהלא כל המטיל כו' תמיהא הוא דאיכא הא איסורא ליכא וכל הך סוגיא אליבא דב"ש קאי. תו"ח: כפ) דמסיקנא דחוטי צמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן:

מסורת הש"ס

ה) שבת כה: עדיות פ"ד מ"ו, ב) מיר מפ. שבת קנב. יבמות ב:, ג) ס"ק מ"ז, ד) במינו לב"ש. רש"ל וכיון ממקק, ה) ס"ש הא לבן לגמר, ו) [ס"ש בלבן דפסתים ולא יתיה לאו דכלאים וס"ש מקיים שניהם וכל"ל והם"ד ואח"כ מה"ד עשה דציצית כגון לבן דפסתן ודחקה לאו דכלאים וכל"ל], ז) ס"ק מ"ז, ח) ולבלות. ס"ק, ט) דכלאים הוא דאסריה. ס"ק, י) עיין לעיל דלא ידעינן. ס"ק, כ) שפיכתמי. ס"ק, ל) [עי' תוספות סוכה ג. ד"ה דאמרן, מ) [לקמן מב:], נ) [דבר זה ליתא לקמן ולא בשום מקום בש"ס ודע דמוס' בשבת כה: ד"ה סדין כתבו דבר זה בשם בעל ה"ג ומוכח גבלא הוא מדמברכינן לתתעטף בציצית וכ"כ תוס' עוד ביבמו' ל: סד"ה טלוה ממין, ס) ס"ש דנקט סדין בציצית ולא תכלת בסדין], ע) ס"ל מומן הזה דאין לנו תכלת עי' רש"ק, פ) ולגאון שני פירש דקאי. ס"ק, צ) מתמיהין דהלכה כב"ש וי"ש גורסין מי עשה ציצית כל"ל והכ"ש. ס"ק, ק) פטור לבן של פשתן ומי פטור. ס"ק,

שיטה מקובצת

א) ת"ר. (שבת כה) וע"ש בתוס': ב) תכלת בסדינו בירושלים: ג) לדבא ולירמו: ד) תעשה ולובדקה: ה) סדין של פשתן: ו) תליא דכיון דלב"ש: ז) בציצית דדרשי: ח) תיבה היא נמחק: ט) דמי ביה ציצית: י) צמר לבן הא אמרינן: יא) כיון דלשל לבן אפשר: יב) כולהו אפי' הני לבן: יג) להטילו: יד) להטיל במינו אבל תכלת דצמר דאי אפשר בסדין: טו) דציצית ולאו דכלאים הס"ד ומה"ד ואם לאו כגון תכלת דאי אפשר בשל פשתן יבא עשה דציצית ודחקה: טז) תיבות או אותן נמחק: יז) דלא להרי: יח) הנסיון בתוך היורה: יט) בשמעתין טעימה אם: כ) אלא גזירה משום: כא) שימכרו לו תכלת: כב) תיבה הא נמחק: כג) למימר א) כמו תיבה לפי נמחק: כד) שלת ולפירושו משמע דהך בריתא סבירא לה דכלי קופסא חייבת בציצית וא"כ תיקשי מינה למ"ד כלי קופסא פטורין ועוד דבסדר רב עמרם פסק כב"ש היאך אפשר לפסוק כמאן דלא דרש סמוכין הא איכא כמה גופי תורה דמסמוכין אתי ועוד פרש"י בתשובה דאע"ג דב"ש פוטרין סדין בציצית היינו דוקא תכלת דהוי כלאים אבל מינו מיהו צריך למשדי ביה ותימה אמאי דאמר לקמן דמלאכא כו' ואי כתשובת רש"י אמאי קאמר בציצית מה תהא עליה הא נוכל לקיים במינה וי"ל דעיקר בציצית של תכלת היא ואעיקר מצוה מן המובחר קפיד וכן ההיא דפ' במה מדליקין דף כ"ה ע"ב דאמר כך היה מנהגו של רבי

א) אולי ל"ל למימר כן כמו שפירשתי למעלה וכו' ותיבות לפי מה נמחק.

ב) אולי ל"ל דאין לגטיל ממין הכנף והוא עיקר כו'.